

Briselē, 29.11.2017.
COM(2017) 707 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI**

**Līdzsvarota intelektuālā īpašuma aizsardzības sistēma, kas reaģē uz mūsdienu
sabiedrības problēmām**

{SWD(2017) 430 final}

I. IEVADS

Efektīvas, labi izstrādātas un līdzsvarotas intelektuālā īpašuma sistēmas ir būtiski svarīgas investīciju veicināšanai inovācijā un izaugsmē. Intelektuālā īpašuma tiesības (IĪT) ir viens no galvenajiem līdzekļiem, ar kuru palīdzību uzņēmumi, autori un izgudrotāji gūst peļņu no investīcijām zināšanās un jaunradē. Pētījumi liecina, ka IĪT ietilpīgas nozares veido aptuveni 42 % no ES IKP (gadā tie ir aptuveni 5,7 triljoni EUR), nodrošina 38 % visu darbvieta¹ un sasniedz 90 % īpatsvaru ES eksporta rādītājos².

Digitālā revolūcija ir pavērusi ārkārtīgi daudz jaunu iespēju. Ar interneta starpniecību inovatīvas preces, tehnoloģijas un radošais saturs var sasniegt daudz plašāku patērētāju loku, tādējādi ļaujot novatoriem un autoriem iekarot jaunus tirgus un auditoriju. Taču digitālā revolūcija ES intelektuālā īpašuma sistēmu arī pakļauj daudz lielākiem apdraudējumiem. Tiešsaistes vide ļauj daudz plašāk un ātrāk izplatīt preces un saturu, ar kuru tiek pārkāptas IĪT, un patērētājiem bieži vien ir daudz grūtāk atšķirt šādas preces un saturu no autentiskām un legālām precēm un saturu. Turklāt IĪT pārkāpēji var slēpties aiz viltus identitātes un bieži vien atrodas ārpus ES — valstīs ar vājām tiesībaizsardzības sistēmām.

Visa iepriekš minētā rezultātā **visā pasaulē palielinās IĪT pārkāpumu skaits**³. Patlaban viltotas un pirātiskas preces veido aptuveni 2,5 % no pasaules tirdzniecības apjoma. Tas ir smagi skāris ES rūpniecības nozari: saskaņā ar nesen veiktu pētījumu⁴ 5 % no visām ES ievestajām precēm ir viltotas un pirātiskas preces, un šīs nelikumīgās tirdzniecības apjoms tiek lēsts 85 miljardu EUR apmērā.

Īpašus draudus IĪT pārkāpumi rada tām nozarēm, kurās ES uzņēmumi atrodas vadošajās pozīcijās pasaulē, piemēram, apģērbu, luksuspriekšmetu un farmaceitisko līdzekļu ražošanas nozarēm, kuras cieš no ievērojamiem peļņas zaudējumiem un darbvieta skaita samazināšanās. Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs (EUIPO) nesen analizēja IĪT pārkāpumu apjomu, mērogu un ietekmi deviņās nozarēs⁵ un konstatēja, ka kopējo zaudējumu apjoms ES veido 48 miljardus EUR⁶. Eiropas radošā un kultūras nozare (mūzika, kino, programmatūra, grāmatas) arī ir pakļauta negatīvai ietekmei⁷. Zaudējumi, kas uzņēmumiem rodas viltošanas

¹ Ņemot vērā gan tiešo, gan netiešo nodarbinātību.

² EUIPO (Eiropas Savienības Intelektuālā īpašuma birojs), *Intellectual property rights in intensive industries and economic performance in the EU* ("Intelektuālā īpašuma tiesības IĪT ietilpīgās nozarēs un ES ekonomiskie rādītāji"), 2016. gads.

³ Par spīti tam ir vērojamas arī dažas pozitīvas tendences. Piemēram, autortiesību jomā jauni uzņēmējdarbības modeļi ir palīdzējuši dažos tirgos samazināt autortiesību pārkāpumu skaitu (skatīt: <https://copia.is/library/the-carrot-or-the-stick/>). Legālā piedāvājuma sekmīga attīstība, protams, ir atkarīga arī no tiesībaizsardzības pasākumiem. Komisija vairākkārt ir atzinusi, ka tiešsaistes pirātisma apkarošana ir jāapvieno ar savstarpēji papildinošiem pasākumiem, tostarp legāla piedāvājuma veidošanu un izglītojošām iniciatīvām (skatīt, piemēram, Komisijas paziņojumu par *tiešsaistē pieejamu radošo saturu vienotajā tirgū* (COM(2007) 0836 galīgā redakcija) un paziņojumu *Ceļā uz modernu un eiropeiskāku autortiesību regulējumu* (COM(2015) 626 final)).

⁴ ESAO/EUIPO, *Trade in Counterfeit and Pirated Goods: Mapping the Economic Impact* ("Viltotu un pirātisku preču tirdzniecība: ekonomiskās ietekmes kartēšana"), 2016. gads.

⁵ Kosmētika un personīgās higiēnas preces; apģērbs, aksesuāri un apavi; sporta preces; rotaļlietas un spēles; rokas somas un ceļojumu somas; rotaslietas un pulksteņi; mūzikas ieraksti; stiprie alkoholiskie dzērieni un vīns; farmaceitiskie līdzekļi.

⁶ Šie dati ir pieejami šeit: <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/quantification-of-ipr-infringement>.

⁷ Skatīt, piemēram, BASCAP/INTA (Starptautiskās tirdzniecības komitejas Pretviltošanas un pirātisma novēršanas kampaņa) dokumentu *The Economic impact of counterfeiting and piracy* ("Viltošanas un pirātisma ekonomiskā ietekme"), 2017. gads, kas pieejams šeit:

un pirātisma dēļ, negatīvi ietekmē šo uzņēmumu piedāvāto darbvietu skaitu ES un samazina nodokļu ieņēmumus un sociālā nodrošinājuma iemaksas⁸.

Savukārt viltošanas un pirātisma sniegtā peļņa bieži vien nonāk noziedzīgu organizāciju rīcībā. Šīs organizācijas parasti darbojas ES teritorijā un ārpus tās, izmanto gan legālas, gan slepenas ražotnes, iefiltrējas piegādes ķēdēs, ekspluatē darbaspēku, nemaksā nodokļus, legalizē nelikumīgi iegūtus līdzekļus un apdraud patērētājus⁹.

2014. gada IĪT izpildes rīcības plānā¹⁰ tika noteikts, ka galvenā uzmanība Komisijas IĪT izpildes kontroles politikā turpmāk ir jāpievērš pieejai “follow the money” (“sekojiet naudai”), kura ir vērsta uz to, lai apturētu tās komerciāla mēroga IĪT pārkāpēju ienākumu plūsmas, kas to veiktās darbības padara ienesīgas. Labāka IĪT izpildes kontrole veicina Komisijas prioritāšu sasniegšanu, proti, sekmēt darbvietu izveidi, veicināt izaugsmi un uzlabot konkurētspēju. Tai ir būtiska nozīme arī vienotā tirgus izveides pabeigšanā un tā stiprināšanā un dalībvalstīs vērojamās sadrumstalotības mazināšanā. Tādēļ Komisija digitālā vienotā tirgus stratēģijā¹¹ un vienotā tirgus stratēģijā¹² paziņoja, ka Eiropai ir jādara vairāk, lai garantētu, ka IĪT izpilde kļūst par realitāti arī digitālajā vidē, atbalstot pieeju “sekojiet naudai” un īpašu uzmanību pievēršot maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU).

http://www.inta.org/Communications/Documents/2017_Frontier_Report.pdf un kurā kino, mūzikas un programmatūras nozari skārušā digitālā pirātisma kopējā vērtība pasaulē 2015. gadā tiek lēsta 213 miljardu USD apmērā. Skatīt arī *EUIPO, The Economic cost of IPR Infringement in the recorded Music industry* (“IĪT pārkāpumu ekonomiskās izmaksas mūzikas ierakstu nozarē”), 2016. gada maijs, pieejams šeit: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/resources/research-and-studies/ip_infringement/study7/Music_industry_en.pdf. Šajā pētījumā tika konstatēts, ka nelegālas izcelsmes mūzikas ierakstu patēriņa dēļ 2014. gadā ES mūzikas ierakstu nozare zaudēja pārdošanas ieņēmumus aptuveni 170 miljonu EUR apmērā. Skatīt arī Apvienotās Karalistes Intelektuālā īpašuma biroja apsekojuma pētījumus, kuros pēfīts tiešsaistē izdarītu autortiesību pārkāpumu apmērs. Jaunākajā pētījumā (2016. gada maijs) ir konstatēts, ka 15 % no Apvienotās Karalistes interneta lietotājiem, kas vecāki par 12 gadiem, laikā no 2016. gada marta līdz maijam nelegāli patērēja vismaz vienu tiešsaistes satura vienību un ka 5 % Apvienotās Karalistes interneta lietotāju, kas vecāki par 12 gadiem, patērēja tikai nelegālu saturu (pieejams šeit: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/546223/OCI-tracker-6th-wave-March-May-2016.pdf).

⁸ Jaunākajā *EUIPO* analizē (skatīt 6. zemsvītras piezīmi) ir aprēķināts, ka minētajās deviņās nozarēs tiešā un netiešā veidā ir zaudēti vairāk nekā 786 000 darbvietu. Šajās deviņās nozarēs valdība ir zaudējusi ieņēmumus 14,4 miljardu EUR apmērā.

⁹ *UNODC* (ANO Narkotiku un noziedzības novēršanas birojs), *The Illicit Trafficking of Counterfeit Goods and Transnational Organized Crime* (“Viltotu preču nelikumīga tirdzniecība un starptautiskā organizētā noziedzība”), 2014. gads, pieejams šeit:

https://www.unodc.org/documents/counterfeit/FocusSheet/Counterfeit_focussheet_EN_HIRES.pdf

Eiropols/*EUIPO*, *Situation report on counterfeiting in the EU* (“Ziņojums par situāciju viltošanas jomā ES”), 2015. gads, pieejams šeit:

<https://euipo.europa.eu/ohimportal/documents/11370/80606/2015+Situation+Report+on+Counterfeiting+in+the+EU> un *UNICRI* (ANO Starpreģionālais noziedzības un tieslietu pētniecības institūts), *Illicit pesticides, Organized crime and supply chain integrity* (“Nelikumīgi pesticīdi, organizētā noziedzība un piegādes ķēdes integritāte”), 2016. gads, pieejams šeit:

http://www.unicri.it/in_focus/files/The_problem_of_illicit_pesticides_low_res1.pdf

¹⁰ *Ceļā uz atjaunotu vienprātību par intelektuālā īpašuma tiesību īstenošanu: ES rīcības plāns*, COM(2014) 392, 2014. gada 1. jūlijs. Pamatojoties uz šo rīcības plānu, Eiropas Parlaments aicināja Komisiju sagatavot detalizētu pašreizējā tiesiskā regulējuma novērtējumu — skatīt 2015. gada 9. jūnija rezolūciju.

¹¹ Komisijas paziņojums *Digitālā vienotā tirgus stratēģija Eiropai*, COM(2015) 0192, 2015. gada 6. maijs.

¹² Komisijas paziņojums *Vienotā tirgus pilnīgošana — plašākas iespējas cilvēkiem un uzņēmējdarbībai*, COM(2015) 0550, 2015. gada 28. oktobris.

Turpinot nesēn aizsāktās iniciatīvas autortiesību regulējuma uzlabošanai¹³, Komisija ir nākusi klajā ar **visaptverošu pasākumu kopumu, kura mērķis ir vēl vairāk uzlabot IĪT piemērošanu un izpildi ES dalībvalstīs — gan pašas ES robežās, gan starptautiskā mērogā**¹⁴. Minētie pasākumi ir izklāstīti šajā paziņojumā, kā arī šādos dokumentos:

- paziņojums, kurā sniegta norāde par to, kā piemērojama direktīva par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (*IPRED*)¹⁵, kam pievienots Komisijas dienestu darba dokuments, kas ietver *IPRED* novērtējumu;
- paziņojums par standartiem būtiskiem patentiem;
- Komisijas dienestu darba dokuments par to, kā vērtējams Saprašanās memorands par viltotu preču pārdošanu internetā.

Šajā paziņojumā ir noteikts visu iepriekš minēto IĪT izpildes pasākumu satvars, un tas sastāv no četrām galvenajām sadaļām, kurās ir izklāstīti šādi aspekti:

- 1) pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt, ka intelektuālā īpašuma īpašnieki ES var vieglāk izmantot vienveidīgu, taisnīgu un iedarbīgu **tiesiskās aizsardzības** sistēmu. Kopā ar norādēm attiecībā uz *IPRED* šī sistēma ietver arī pasākumus un ieteikumus turpmākai juridiskās kapacitātes un paredzamības uzlabošanai ES;
- 2) pasākumi, ar kuriem tiks atbalstītas **nozares virzītas iniciatīvas IĪT pārkāpumu apkarošanai**, piemēram, brīvprātīgas vienošanās ar starpniekiem un pasākumi labākai piegādes ķēžu aizsardzībai pret viltošanu;
- 3) iniciatīvas, kuru mērķis ir **stiprināt muitas iestāžu un citu iestāžu spēju panākt intelektuālā īpašuma tiesību ievērošanu**;
- 4) pasākumi **tādu centienu pastiprināšanai, kas paredzēti IĪT pārkāpumu apkarošanai globālā mērogā**, veicinot paraugprakses izmantošanu un stiprinot sadarbību ar trešām valstīm.

Lai gan acīmredzami ir nepieciešams stingrāk vērsties pret IĪT pārkāpumiem, ES vienlaikus būtu vajadzīga arī tāda politika, ar kuras palīdzību nodrošināt, ka **IĪT ievērošana tiek saskaņota ar vajadzību netraucēti izvērst jaunās un inovatīvās tehnoloģijas**. Īpaši svarīgi tas ir situācijās, kad šādas tehnoloģijas tiek iekļautas standartos. Mūsdienu strauji mainīgajā un savstarpēji savienotajā pasaulē plaši izplatīti standarti, kas balstīti uz tehnoloģijām, kuras aizsargātas ar IĪT, un pazīstami ar nosaukumu standartam būtiski patenti (*SEP*), ir vajadzīgi sadarbības nodrošināšanai un jo īpaši lietu interneta sekmīgai izvēršanai. Lai garantētu taisnīgu piekļuvi standartizētām tehnoloģijām, vienlaikus nodrošinot, ka patentu īpašnieki saņem atlīdzību par ieguldījumiem pētniecībā un izstrādē un standartizācijas pasākumos un tādējādi tiek motivēti iekļaušanai standartos piedāvāt savas vislabākās tehnoloģijas, būtiski svarīgs ir līdzsvarots, efektīvs un ilgtspējīgs *SEP* satvars.

Tādēļ ***SEP* piemērojamā pieeja ir izklāstīta atsevišķā paziņojumā**. Tajā ir ietvertas norādes un ieteikumi attiecībā uz to, kā paziņojumu sistēmu padarīt pārredzamāku un efektīvāku, ir

¹³ Jo īpaši skatīt dokumentu *Kā digitālajā vienotajā tirgū veicināt taisnīgu, efektīvu un konkurētspējīgu, uz Eiropas autortiesībām balstītu ekonomiku*, COM(2016) 592, 2016. gada 14. septembris, un Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 14. septembra priekšlikumu direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū.

¹⁴ Pielikumā ir sniegts galveno pasākumu pārskats.

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu (OV L 157, 30.4.2004., 45. lpp.).

izskaidroti daži pamatprincipi, kuri attiecas uz taisnīgu, samērīgu un nediskriminējošu praksi (*FRAND* pieeja), un ir sniegtas arī norādes attiecībā uz to, kā nodrošināt tiesībaizsardzību, vienlaikus samazinot ļaunprātīgas tiesāšanās iespējamību. Lielāka skaidrība šajos jautājumos palīdzēs nodrošināt to, ka ES var ieņemt vadošās pozīcijas globālajā tehnoloģiskajā inovācijā, vienlaikus sekmējot tādu jauno tehnoloģiju izvēršanu ES teritorijā kā lietu internets vai 5G, jo tās kalpo par pamatu digitālā vienotā tirgus izveidei.

II. CEĻĀ UZ EFEKTĪVĀKU UN PROGNOZĒJAMĀKU TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS REŽĪMU ES

Saskaņā ar labāka regulējuma pamatnostādņem¹⁶ Komisija ir pabeigusi visaptverošu *IPRED* īstenošanas novērtējumu. Tā rezultāti liecina, ka šī direktīva ir palīdzējusi izveidot kopīgu tiesisko regulējumu, kura ietvaros civiltiesās visā ES teritorijā tiek izmantots viens un tas pats instrumentu kopums, un tas iekšējā tirgū kopumā nodrošina augstu aizsardzības līmeni. Direktīva ir arī rosinājusi uzņēmumus izstrādāt Eiropas mēroga izpildes stratēģijas un mudinājusi tiesnešus un juridisko profesiju pārstāvjus apmainīties ar tiesvedības jomā gūto pieredzi. Turklāt novērtējums arī parādīja, ka *IPRED* ir bijusi izmaksu ziņā lietderīga, saskaņota ar citiem ES iejaukšanās pasākumiem, kuriem ir līdzīgi mērķi, un ir radījusi arī pievienoto vērtību ES līmenī. Tādējādi novērtējumā tika secināts, ka *IPRED* joprojām ir piemērota noteikto mērķu sasniegšanai.

Taču novērtējumā tika arī konstatēts, ka **atsevišķi *IPRED* noteikumi** (piemēram, attiecībā uz izpildrakstiem, zaudējumiem un tiesāšanās izdevumiem) **praksē tiek īstenoti un piemēroti atšķirīgos veidos**. Šīs atšķirības bieži vien ir saistītas ar neskaidrībām un atšķirīgajiem viedokļiem par to, kā noteikumi būtu jāsaprot, jo īpaši saistībā ar jaunās digitālās vides radītajām problēmām. Atšķirību cēlonis varētu būt arī *IPRED* minimālā saskaņošana. Pats galvenais atšķirību iemesls, iespējams, ir tas, ka *IPRED* tiek piemērota ļoti daudzveidīgu valsts civiltiesiskās aizsardzības sistēmu un tiesvedības tradīciju apstākļos. Tāpēc atkarībā no tiesvedības norises vietas rezultāti var būt ļoti atšķirīgi gan pēc būtības, gan efektivitātes vai lietderības ziņā. Tas samazina paredzamību un var apgrūtināt tiesību aizsardzību, jo īpaši pārrobežu kontekstā.

Šos konstatējumus apstiprina arī rezultāti, kas tika iegūti sabiedriskajā apspriešanā par *IPRED* novērtēšanu¹⁷. Lai gan vairākums ieinteresēto personu norādīja, ka spēkā esošie noteikumi patiesi ir palīdzējuši aizsargāt intelektuālo īpašumu un novērst IĪT pārkāpumus, daudzi tomēr aicināja nodrošināt lielāku skaidrību attiecībā uz to, kā *IPRED* būtu jāpiemēro praksē. Tiesību īpašnieki un starpnieki jo īpaši norādīja, ka *IPRED* paredzētie pasākumi, procedūras un aizsardzības līdzekļi visās dalībvalstīs netiek piemēroti konsekventā veidā, kā rezultātā ES pastāv dažādi aizsardzības līmeņi. Lai gan intelektuālā īpašuma tiesību ievērošana pati par sevi ir uzskatāma par pamattiesībām¹⁸, pilsoņi tomēr pauda bažas par savu pamattiesību ievērošanu IĪT aizsardzības procedūrās.

¹⁶ Labāka regulējuma pamatnostādņēs ir izklāstīti principi, kas Eiropas Komisijai jāievēro, pārvaldot un izvērtējot spēkā esošos tiesību aktus. Skatīt https://ec.europa.eu/info/better-regulation-guidelines-and-toolbox_en.

¹⁷ Sabiedriskās apspriešanas rezultāti ir pieejami Komisijas tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/growth/content/have-your-say-enforcement-intellectual-property-rights-0_lv.

¹⁸ Skatīt Pamattiesību hartas 17. panta 2. punktu.

Norādes attiecībā uz IPRED

Lai nodrošinātu konsekventāku un efektīvāku *IPRED* piemērošanu, Komisija atsevišķa paziņojuma formā izdeva **norādes par *IPRED* paredzēto pasākumu, procedūru un tiesiskās aizsardzības līdzekļu interpretēšanu un piemērošanu**¹⁹. Atsaucoties uz Tiesas judikatūru un pieejamo paraugpraksi, norāžu dokumentā ir izklāstīts Komisijas viedoklis par tiem *IPRED* noteikumiem, kuri ir radījuši interpretācijas problēmas. Minētajā dokumentā, kurā atspoguļoti novērtējuma un sabiedriskās apspriešanas rezultāti, ir aplūkoti galvenie *IPRED* aspekti, proti:

- tās darbības joma;
- skaidrojums par to, ko nozīmē prasība, ka minētajiem pasākumiem, procedūrām un aizsardzības līdzekļiem cita starpā ir jābūt “taisnīgiem”;
- noteikumi attiecībā uz pierādījumiem, tiesībām uz informāciju, tiesībām uz pagaidu un piesardzības pasākumiem un izpildrakstiem;
- kompensācija par nodarīto kaitējumu (zaudējumi); kā arī
- tiesāšanās izdevumu atmaksa.

Dokumentā ir sniegtas norādes arī par to, kā *IPRED* paredzētos pasākumus piemērot tā, lai panāktu pareizo līdzsvaru starp dažādām pamattiesībām, kas var tikt aplūktas intelektuālā īpašuma lietu izskatīšanas laikā, vienlaikus izvairoties no nesamērīgiem tiesvedības rezultātiem un ļaunprātīgas tiesāšanās.

Tiesvedība intelektuālā īpašuma lietās var notikt vienlaikus vairākās dalībvalstīs, jo īpaši šajā digitālajā laikmetā. Piemēram, autortiesību īpašniekiem, kuri vēlas apkarot nelegāla satura izplatīšanu tiešsaistē, prasības par vienu un to pašu pārkāpumu var nākties iesniegt vairākās dalībvalstīs vienlaikus. Tomēr, viena un tā paša pārkāpuma gadījumā iesniedzot pieteikumu tiesiskās aizsardzības saņemšanai vairāk nekā vienā jurisdikcijā, parasti rodas ievērojamas izmaksas un nākas kārtot ilgstošas procedūras, jo īpaši gadījumos, kad nepastāv vienotas ES intelektuālā īpašuma tiesības un kad atšķirīgo materiālo tiesību normu dēļ dažādus izņēmumus un ierobežojumus dalībvalstīs var piemērot atšķirīgi. Lai gan norādes attiecībā uz *IPRED* neatrisina un nemaz nevar atrisināt visas šajā jomā pastāvošās problēmas²⁰, tām tomēr būtu jāatvieglo tiesību īpašnieku iesaistīšanās **pārrobežu tiesvedībā**, palīdzot panākt saskaņotāku *IPRED* interpretēšanu un piemērošanu.

Norādes nekādi neskar tiesībaizsardzības pasākumus, kurus Komisija varētu īstenot saskaņā ar LESD 258. pantu un kuri atbilst norāžu dokumentā izklāstītajai interpretācijai.

Starpnieku, jo īpaši tiešsaistes starpnieku, uzdevumi un atbildība gan novērtējumā, gan sabiedriskajā apspriešanā tika minēti kā jautājumi, kas rada ievērojamas bažas ieinteresēto personu vidū. Kā paskaidrots norādēs, iespēja izdot pret starpnieku vērstu izpildrakstu saskaņā

¹⁹ Komisijas paziņojums *Norādes attiecībā uz noteiktiem aspektiem Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2004/48/EK par intelektuālā īpašuma tiesību piemērošanu*, COM(2017)708.

²⁰ Kā paskaidrots *IPRED* 11. apsvērumā, direktīvas mērķis nav paredzēt saskaņotus noteikumus attiecībā uz tiesu iestāžu sadarbību, jurisdikciju, civiltiesību un komercietisību lēmumu atzīšanu un izpildi vai paredzēt piemērojamās tiesības, jo pastāv citi ES tiesību akti, kas kopumā reglamentē šādus jautājumus un principā ir piemērojami arī intelektuālajam īpašumam.

ar *IPRED* nebūt nav atkarīga no starpnieka atbildības par (iespējamo) konkrēto pārkāpumu²¹. Direktīva par elektronisko tirdzniecību²² faktiski paredz nosacījumus, saskaņā ar kuriem noteiktus tiešsaistes starpniekus var atbrīvot no atbildības. Lai gan Komisija 2016. gada paziņojumā par tiešsaistes platformām²³ pauda viedokli, ka minētajā direktīvā noteiktais regulējums joprojām ir piemērots noteikto mērķu sasniegšanai, Komisija nesēn izdeva konkrētas norādes²⁴, kas izstrādātas, lai vienlaikus nodrošinātu nelegāla tiešsaistes satura, tostarp tāda satura, ar kuru tiek pārkāptas IĪT, ātru un efektīvu atklāšanu un izņemšanu no interneta un nepieciešamos tiesiskās aizsardzības pasākumus, piemēram, īstenojot tā dēvētās paziņošanas un rīcības procedūras. Komisijas priekšlikumā direktīvai par autortiesībām digitālajā vienotajā tirgū ir paredzēti konkrēti īpaši instrumenti un mehānismi, kuru nolūks ir izveidot autortiesību ziņā labi funkcionējošu tirgu, jo īpaši tādi pienācīgi pasākumi, kurus noteikti tiešsaistes pakalpojumu sniedzēji īsteno, lai sadarbībā ar tiesību īpašniekiem novērstu ar autortiesībām aizsargāta satura pieejamību bez šo tiesību īpašnieku piekrišanas.

Spēcīgākas “par IĪT izpildi informētas zināšanu kopienas” izveide: tiesiskās aizsardzības uzlabošana ES

Novērtējums parādīja, ka daudzi tiesību īpašnieki sūdzas par grūtībām, kas saistītas ar piekļuvi tiesībaizsardzības iestādēm, par ilgām un dārgām procedūrām un neparedzamiem rezultātiem. Novērtējumā tika konstatēts arī pārrედzamības un paredzamības trūkums attiecībā uz to, kā tiek vadīta tiesvedība un kāds ir tās (iespējamais) iznākums. Kopumā var secināt, ka tādi faktori kā valstu civiltiesību tradīciju un tiesu prakses atšķirības joprojām kavē paredzamas un konsekventas sistēmas izveidi IĪT izpildei ES teritorijā.

Šajā kontekstā Komisija papildus izstrādātajām norādēm attiecībā uz *IPRED* **aicina dalībvalstis pastiprināt centienus nodrošināt efektīvus un paredzamus civiltiesiskās aizsardzības līdzekļus**, kas vērsti pret IĪT pārkāpumiem ES, saskaņā ar *IPRED* un nākotnē atbalstīs šos centienus. Lielāka pārrედzamība un paredzamība noteikti būtu liels ieguvums, jo īpaši MVU. Tas atvieglotu MVU piekļuvi tiesu iestādēm un palīdzētu sekmēt izmaksu ziņā pieejamu apdrošināšanas shēmu izvēršanu tiesvedības vajadzībām IĪT jomā²⁵.

Pirmais solis šajā virzienā būs Komisijas ciešā sadarbība ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai iepriekšminēto norāžu dokumentu vajadzības gadījumā papildinātu ar **turpmākām vēl precīzākām norādēm**, kuru mērķis būs atbalstīt vienveidīgu un efektīvu IĪT izpildi ES. Šajā sakarā Komisija kopā ar valstu ekspertiem, tostarp valstu tiesnešiem un citām ieinteresētajām personām, noteiks dažus konkrētus jautājumus un problemātiskās jomas, kurās lieti noderētu vēl plašākas konkrētas norādes, kuras balstītos uz paraugpraksi. Kā konkrētu

²¹ Sk. norāžu IV.1. sadaļu.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 8. jūnija Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (OV L 178, 17.7.2000., 1. lpp.).

²³ Komisijas paziņojums *Tiešsaistes platformas un digitālais vienotais tirgus — Eiropas izdevības un uzdevumi*, COM(2016) 288, 2016. gada 25. maijs.

²⁴ Komisijas paziņojums *Cīņa pret nelikumīgu saturu tiešsaistē. Tiešsaistes platformu atbildības kāpināšana*, COM(2017) 555, 2017. gada 28. septembris.

²⁵ Kā norādīts Komisijas Jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu atbalsta iniciatīvā (*Intelektuālā īpašuma nodošana MVU rīcībā inovācijas un izaugsmes veicināšanai*, SWD(2016) 373, 2016. gada 22. novembris), Komisija veic pasākumus, kuru mērķis ir sekmēt šādu intelektuālā īpašuma apdrošināšanas shēmu izvēršanu Eiropā, jo īpaši, lai palīdzētu MVU.

piemēru šeit var minēt zaudējumu aprēķināšanu un pierādījumus, kas iesniedzami, lai varētu saņemt kompensāciju par IĪT pārkāpumu radīto kaitējumu.

Komisija visas norādes par IĪT izpildi plāno publicēt tiešsaistē, cita starpā arī portālā “Tava Eiropa”²⁶, lai praktiska rakstura informācija par IĪT tiesisko aizsardzību ES būtu pieejama ne vien tiesnešiem un juridisko profesiju pārstāvjiem, bet visām ieinteresētajām personām.

Turklāt, kā parādīja *IPRED* novērtējums, efektīvai un lietderīgai *IPRED* paredzēto pasākumu, procedūru un aizsardzības līdzekļu izmantošanai ļoti svarīgi ir **tiesneši, kas specializējušies IĪT un jo īpaši IĪT izpildes jautājumos**. Šāda specializēšanās var nodrošināt ievērojamas priekšrocības, jo īpaši ātrāku, efektīvāku un konsekventāku lēmumu pieņemšanu, kas savukārt nodrošina lielāku juridisko noteiktību. Tādēļ Komisija aicina dalībvalstis sekmēt šādu specializēšanos.

Vēl viens elements, kas nepieciešams efektīvākas un konsekventākas IĪT izpildes nodrošināšanai ES, ir **tiesnešu apmācības** pieejamība un **paraugprakses izstrāde**. Lai atbalstītu dalībvalstu centienus šajā jomā, Komisija pastiprinās sadarbību ar Novērošanas centru, lai izstrādātu visaptverošu tiesnešiem paredzētu semināru un apmācību programmu. Tādējādi tiktu sekmēta kontaktu veidošana un savstarpēja mācīšanās to tiesnešu starpā, kuri izskata IĪT pārkāpumus. Šajā sakarībā jānorāda, ka 2018. gadā ir ieplānoti trīs šādi semināri.

Visbeidzot, IĪT izpildes lietās pieņemto spriedumu **pārredzamība** ir būtisks priekšnosacījums zināšanu apmaiņai vienotajā tirgū, lielākai paredzamībai un pārrobežu diskusijām starp IĪT jomas praktiķiem. Taču līdz šim tikai dažas dalībvalstis ir publicējušas ar IĪT saistītu judikatūru tam īpaši paredzētās tīmekļa vietnēs, un noteikumi par šādas judikatūras pieejamību un publicēšanu ir ļoti dažādi. Tādēļ Komisija aicina dalībvalstis **sistemātiski publicēt** ar IĪT pārkāpumiem saistītās lietās pieņemtos tiesu lēmumus — vismaz tos lēmumus, kas pieņemti apelācijas tiesās un vēl augstāku instanču tiesās²⁷. Savukārt Komisija kopā ar *EUIPO* un Novērošanas centru pastiprināti strādās pie *EUIPO* izveidotās **judikatūras datubāzes**, lai padarītu to iespējami vispusīgāku un lietotājiem ērtāku.

Papildus efektīvākām tiesiskās aizsardzības sistēmām ir jāapsver arī iespēja izveidot papildu **strīdu alternatīvas izšķiršanas** mehānismus. Strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānismu izmantošana mediācijā un arbitrāžā var kalpot kā alternatīvs līdzeklis IĪT izpildei. Lai gan IĪT prasību izskatīšanā šī iespēja joprojām tiek izmantota visai reti, strīdu alternatīvas izšķiršanas risinājumiem tomēr ir arī savas priekšrocības (piemēram, pārrobežu problēmas var atrisināt daudz vieglāk, un strīdu alternatīvas izšķiršanas process var būt ātrāks un lētāks nekā tradicionālā tiesvedība). Komisija kopā ar *EUIPO* patlaban apzina pašreizējos strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānismus un analizē ieguvumus, ko sniegtu mediācijas centra izveide *EUIPO* paspārnē, lai tajā izskatītu preču zīmju un dizainparaugu jautājumus. Tā plāno sadarboties arī ar topošo Vienoto patentu tiesu, lai sekmētu mediācijas un arbitrāžas sniegto iespēju izmantošanu patentu lietu izskatīšanā. Šai sadarbībai vajadzētu palīdzēt izvērst ES intelektuālā īpašuma starpniecības un arbitrāžas tīklu, kā norādīts Jaunuzņēmumu un augošo uzņēmumu atbalsta iniciatīvā²⁸.

²⁶ www.youreurope.be.

²⁷ Tas jādara saskaņā ar tiesību aktiem par personas datu aizsardzību. Papildus tiem dalībvalstīm ir jāievēro arī *IPRED* 15. pants, kurā noteikts, ka tiesu iestādes var izdot rīkojumu par tiesas lēmumu publicēšanu pēc prasītāju lūguma un par pārkāpēju līdzekļiem.

²⁸ Skatīt 26. zemsvītras piezīmi.

Lai vēl vairāk uzlabotu tiesiskās aizsardzības sistēmu Eiropas Savienībā, Komisija:

- sniedz norādes attiecībā uz to, kā interpretēt un piemērot IĪT piemērošanas direktīvas (*IPRED*) galvenos noteikumus;
- kopā ar dalībvalstu ekspertiem un tiesnešiem strādās pie turpmāku vēl mērķtiecīgāku pamatnostādņu izstrādes, lai, pamatojoties uz paraugpraksi, nodrošinātu vēl detalizētākus un praktiskus norādījumus attiecībā uz konkrētiem *IPRED* reglamentētajiem jautājumiem;
- nodrošinās iepriekš minēto pamatnostādņu un paraugprakses piemēru pieejamību tiešsaistē, cita starpā arī portālā “Tava Eiropa”;
- aicina dalībvalstis sekmēt tiesnešu specializēšanos IĪT un IĪT izpildes jautājumos un sistemātiski publicēt IĪT izpildes lietās pieņemtos spriedumus;
- kopā ar *EUIPO* veiks turpmākus pasākumus, lai sekmētu strīdu alternatīvas izšķiršanas iespēju plašāku izmantošanu ar intelektuālo īpašumu saistītu strīdu risināšanā, tostarp apzinot pašreizējos strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānismus un analizējot ieguvumus, ko sniegtu mediācijas centra izveide *EUIPO* paspārnē.

III. NOZARES VIRZĪTU INICIATĪVU PASTIPRINĀŠANA, LAI NOVĒRSTU UN APKAROTU IĪT PĀRKĀPUMUS

Cīņā pret IĪT pārkāpumiem kopīgi būtu jāiesaistās visiem dalībniekiem — gan publiskajiem, gan privātajiem — un būtu jāizmanto ne vien tiesiskās aizsardzības līdzekļi, bet visi iespējamie rīki. Komisija vairāku gadu garumā ir sadarbojusies ar nozaru pārstāvjiem, lai atbalstītu un veicinātu nozares virzītus pasākumus, kas vērsti pret IĪT pārkāpumiem. Galvenā doma ir sekmēt **uzticamības pārbaužu veikšanu** no visu to personu puses, kuras varētu būt iesaistītas tādu produktu vai satura izstrādes darbībās un darījumos ar tiem, ar kuriem, iespējams, tiek pārkāptas IĪT, — šīs personas ir piegādātāji, reklāmas aģentūras, maksājumu pakalpojumu sniedzēji, kā arī paši tiesību īpašnieki. Neraugoties uz ievērojamo progresu, ir iespējams darīt daudz vairāk un ir jādara daudz vairāk, lai pārtrauktu tādu preču un prakses izplatīšanu, ar kuru tiek pārkāptas IĪT.

Brīvprātīgu vienošanos potenciāla pilnvērtīga izmantošana

Komisija mudina biežāk organizēt ieinteresēto personu dialogus, lai sekmētu efektīvu sadarbību starp nozaru partneriem cīņā pret IĪT pārkāpumiem un lai izplatītu nozares paraugpraksi. Pirmais Saprašanās memorands starp tiesību īpašniekiem un interneta platformām tika noslēgts 2011. gadā, un 2016. gadā tas tika atjaunināts²⁹. Tajā ir izklāstīta uz sadarbību vērsta pieeja viltotu preču pārdošanas apkarošanai. Jāatzīmē, ka kopš tā pieņemšanas ir panākti vēl divi jauni sasniegumi:

Pirmkārt, šī pirmā viltošanai veltītā saprašanās memoranda kontekstā ir ieviesti **galvenie darbības rādītāji** (GDR), kuri paredzēti tam, lai novērtētu brīvprātīgās vienošanās sniegtos rezultātus un konstatētu iespējamās jomas, kurās nepieciešami turpmāki uzlabojumi. Rezultāti, kas gūti pirmajā uzraudzības ciklā, kurā tika izmantoti šie GDR, liecina, ka **saprašanās memorands ir izrādījies efektīvs un jau ir nodrošinājis būtiskus rezultātus**. Tie parāda, ka brīvprātīga sadarbība var būtiski palīdzēt samazināt viltošanu tiešsaistē un var sniegt efektīvus risinājumus. Kopš saprašanās memoranda stāšanās spēkā no tiešsaistes

²⁹ 2016. gada 21. jūnija Saprašanās memorands par viltotu preču tirdzniecību internetā, pieejams šeit <http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/18023/attachments/1/translations>. Šis saprašanās memorands attiecas uz preču zīmēm, dizainparaugiem un autortiesībām.

platformām ir izņemts ievērojams apjoms viltotu produktu piedāvājumu — galvenokārt tādēļ, ka daudz aktīvāk tiek veikti preventīvi pasākumi. Taču, tā kā preces, ar kurām tiek pārkāptas IĪT, aizvien biežāk atrod ceļu uz vienoto tirgu, Komisija mudina visas saprašanās memoranda puses un jaunus dalībniekus pastiprināt to centienus šajā jomā³⁰.

Otrkārt, ieinteresētās personas Komisijas vadībā patlaban pabeidz darbu pie tāda jauna **saprašanās memoranda** noslēgšanas, kas veltīts **reklāmas aizliegšanai tīmekļa vietnēs, kuras pārkāpj IĪT**. Ieņēmumi no reklāmas šādām vietnēm ir būtisks ienākumu avots, un pasākumiem, par kuriem jāpanāk vienošanās, vajadzētu palīdzēt pārtraukt šī IĪT pārkāpējiem būtiskā atbalsta avota pieejamību. Populāru zīmolu un labi zināmu maksājumu pakalpojumu reklāmu izvietošana vietnēs, kuras pārkāpj IĪT, patērētājiem var radīt iespaidu, ka viņu apmeklētā vietne likumīgi nodrošina piekļuvi saturam, precēm vai pakalpojumiem, lai gan patiesībā tas tā nebūt nav. Tas var maldināt patērētājus, graujot viņu uzticību un tādējādi kaitējot zīmola vērtībai.

Patlaban notiek darbs arī pie saprašanās memoranda, kas veltīts **transporta un kuģniecības nozarēm**. Tā mērķis ir novērst šo uzņēmumu sniegto pakalpojumu izmantošanu no komerciālo viltotāju puses viltotu preču ieviešanai ES teritorijā. Paredzams, ka vēl viens izstrādes procesā esošais saprašanās memorands būs veltīts **maksājumu pakalpojumu** sniedzējiem, kuri nereti ir būtiski svarīgi tādu piedāvājumu izvietošana tiešsaistē, ar kuriem tiek pārkāptas IĪT.

Komisija atbalsta šo brīvprātīgo vienošanos turpmāku attīstību, jo īpaši tiešsaistes vidē, un centīsies nodrošināt, ka visas iesaistītās puses rīkojas godprātīgi un pilnībā ievērojot ES tiesību aktus un jo īpaši LESD 101. un 102. pantu. Tā arī centīsies nodrošināt pienācīga līdzsvara panākšanu starp dažādajām iesaistīto pušu interesēm un patērētāju tiesību pienācīgu ievērošanu. Tāpat Komisija sekmēs visu sektoru un nozaru pārstāvju plašu līdzdalību šādās vienošanās.

Komisija uzskata, ka šādu saprašanās memorandu uzraudzības pamatā ir jābūt galvenajiem darbības rādītājiem. Lai atlasītu paraugprakses piemērus, noteiktu jomas, kurās nepieciešami turpmāki uzlabojumi, un izvērtētu nepieciešamību pēc likumdošanas pasākumiem ES līmenī, Komisija regulāri sagatavos ziņojumus par šo vienošanos iedarbīgumu.

Piegādes ķēžu aizsardzība pret IĪT pārkāpumu draudiem

Vēl viena Komisijas, nozares pārstāvju un citu partneru kopīgā darba virziena mērķis ir aizsargāt piegādes ķēdes pret viltošanas un citu IĪT pārkāpumu draudiem. Arī šajā jomā problēmu kļūst aizvien vairāk. Darbseminārā par uzticamības pārbaudēm un piegādes ķēdes integritāti IĪT aizsardzības nodrošināšanai 2015. gadā³¹ tika secināts, ka uzņēmumiem aizvien biežāk nākas saskarties ar gadījumiem, kad to piegādes ķēdēs nonāk viltoti produkti (piemēram, viltotas elektroniskās detaļas). Tas lielākoties ir iespējams tādēļ, ka piegādes ķēdes kļūst aizvien sarežģītākas, un uzņēmumiem, jo īpaši MVU, bieži vien ir grūti uzraudzīt savus piegādātājus un apakšpiegādātājus. Turklāt jauno tehnoloģiju un interneta parādīšanās noteikumu pārkāpējiem ir palīdzējusi uzlabot viltošanas metodes un iefiltrēties likumīgās

³⁰ Plašāka informācija par viltošanai veltītā saprašanās memoranda pirmā uzraudzības cikla rezultātiem, kā arī analīze, kurā izmantoti galvenie darbības rādītāji un ieinteresēto personu aptaujas rezultāti, ir pieejama šim paziņojumam pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā *Overview of the functioning of the Memorandum of Understanding on the sale of counterfeit goods via the internet* ("Pārskats par to, kā darbojas Saprašanās memorands par viltoto preču tirdzniecību internetā"), SWD(2017) 430.

³¹ Semināra videoieraksts ir pieejams Komisijas tīmekļa vietnē: http://ec.europa.eu/growth/industry/intellectual-property/enforcement/index_lv.htm.

piegādes ķēdēs. Ir atlasīti paraugprakses piemēri piegādes ķēdes pārredzamības nodrošināšanai (risku pārvaldība, uzņēmumu sociālā atbildība), taču IIT pārkāpumu atklāšanai un apkarošanai tie netiek regulāri izmantoti. Uzticamības pārbaūžu trūkums vājina piegādes ķēdes drošību un ļauj tirgot viltotas preces, kas kaitē uzņēmumiem un apdraud iedzīvotājus.

Komisija uzskata, ka steidzami ir nepieciešams vēl vairāk aizsargāt piegādes ķēdes no viltojumiem. To var panākt, izmēģinot jaunus instrumentus un palīdzot veidot un izplatīt paraugpraksi.

Preču izsekojamība ir piegādes ķēdes drošības, patērētāju drošības un produktu kvalitātes stūrakmens. Tāpēc Komisija centīsies pastiprināt sadarbību starp tiesību īpašniekiem un tādiem svarīgiem tirgus dalībniekiem kā standartu organizācijas un drošības risinājumu sniedzēji, lai sekmētu izsekojamības tehnoloģiju izplatīšanu³² un atbalstītu tādu jaunu izsekojamības un autentifikācijas sistēmu rašanos kā **blokkēžu tehnoloģija**. Šis kopīgots digitālais reģistrs, kurā reģistrē aktīvus, darījumus un tirgus dalībniekus, sniedz vērtīgu informāciju par produktu izcelsmi un vēsturi, lai tos varētu vieglāk izsekot un autentificēt. Tādējādi risinājumi, kuru pamatā ir blokkēžu tehnoloģija, varētu pavērt iespējas ātri atklāt viltotas detaļas vai produktus, kas iekļuvuši likumīgās piegādes ķēdēs, kā arī novērst šo preču iespējamo novirzīšanu uz nelegāliem tirgiem³³. Sava projekta *#Blockchain4EU: Blockchain for Industrial Transformations* (*#Blockchain4EU: blokkēžu tehnoloģija rūpniecības strukturālajām pārmaiņām*) ietvaros Komisija analizē, kā blokkēžu tehnoloģiju var izmantot piegādes ķēžu pārredzamības uzlabošanai un labākai IIT aizsardzībai. Komisija sadarbībā ar Novērošanas centru turpinās arī kartēt un izmēģināt (jo īpaši ar *Blockathon* starpniecību) dažādus iespējamus blokkēžu tehnoloģijas lietojumus cīņā pret viltotām precēm un noteiks iespējamus juridiskos un ekonomiskos šķēršļus, kas varētu kavēt tās ieviešanu³⁴.

Turklāt joprojām ir iespējams arī palielināt informētību un plašāk izplatīt paraugpraksi. Nozaru pārstāvji ir jāinformē par nepieciešamību aizsargāt to piegādes ķēdes un jāmudina veikt pasākumus labākas aizsardzības nodrošināšanai. Noderīgu instrumentu šajā kontekstā var sniegt **intelektuālā īpašuma aizsardzības turpmāka iekļaušana akreditācijas procesos**. Piemēram, 2017. gada 10. maijā tika pieņemts jaunais ISO standarts attiecībā uz ilgtspējīgu publisko iepirkumu (ISO 20400), kurā pirmo reizi iekļauta tieša atsauce uz pasākumiem, kas paredzēti IIT pārkāpumu apkarošanai. Komisija tagad centīsies turpināt popularizēt šo standartu dažādās uzņēmumiem paredzētās informatīvās sesijās³⁵ vai arī lielākos IIT izpildei veltītos pasākumos³⁶.

Turklāt Komisija arī vairāk pievērsīsies jautājumam par to, kā intelektuālā īpašuma standartu ievērošanu nākotnē varētu iekļaut **“atzītā uzņēmēja” (AEO) statusa**³⁷ iegūšanas procesā. *AEO* koncepta pamatā ir Pasaules Muitas organizācijas (PMO) muitas un uzņēmēju

³² Eiropas Komisijas Kopīgais pētniecības centrs veica plašu autentifikācijas tehnoloģiju un izsekošanas un uzraudzības sistēmu kartēšanu, un šī darba rezultāts tika publicēts 2016. gadā un ir pieejams šeit: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104204/kjna28400enn.pdf>.

³³ Protams, ar noteikumu, ka risinājumi, kuru pamatā ir blokkēžu tehnoloģija, atbilst piemērojamiem tiesību aktiem, jo īpaši personas datu aizsardzības jomā.

³⁴ Komisija kopā ar Eiropas Parlamentu atklās arī ES blokkēžu tehnoloģijas observatoriju un forumu (*EU Blockchain Observatory and Forum*).

³⁵ Piemēram, ar IIT palīdzības dienestu atbalstu.

³⁶ Standarts ISO 20400 tika apspriests 2017. gada 23. jūnijā Berlīnē notikušajā Augstākā līmeņa sanāksmē, kas veltīta IIT izpildes jautājumiem.

³⁷ https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/customs-security/authorised-economic-operator-aeo_en.

partnerība. AEO statusu uzņēmumiem piešķir muitas iestādes, un tas uzņēmējiem sniedz zināmus atvieglojumus muitas procedūrās. Šo statusu var saņemt visi piegādes ķēdes dalībnieki, kuri atbilst noteiktiem kvalitātes kritērijiem, kas izklāstīti ES muitas noteikumos, un cieši sadarbojas ar muitas iestādēm, lai nodrošinātu piegādes ķēžu drošību un integritāti. Viltušas apkarošana šajā kontekstā varētu iegūt vēl lielāku nozīmi. Lai palielinātu piegādes ķēdes drošību, uzņēmēji tiek mudināti izvēlēties uzticamus partnerus, kuri jau ir ieviesuši efektīvas atbilstības nodrošināšanas shēmas, piemēram, AEO.

Visbeidzot, īpaša uzmanība būtu jāpievērš **MVU situācijai**, jo to rīcībā bieži vien ir visai ierobežoti līdzekļi, kurus tie var veltīt savu piegādes ķēžu aizsardzībai. EUIPO ir uzsācis īpašu pētījumu, kas veltīts šiem jautājumiem, lai atlasītu paraugprakses piemērus un piedāvātu konkrētus risinājumus.

Komisija aicina nozares pārstāvjus veikt vajadzīgās uzticamības pārbaudes, lai apkarotu IĪT pārkāpumus. Lai nozaru pārstāvjiem sniegtu atbalstu šajos centienos un sekmētu paraugprakses izveidi, Komisija:

- vēl vairāk sadarbosies ar ieinteresētajām personām, lai uzlabotu un paplašinātu brīvprātīgu vienošanos noslēgšanu ar mērķi apkarot IĪT pārkāpumus. Tā centīsies sekmēt mērķtiecīgu saprašanās memorandu noslēgšanu starp tiesību īpašniekiem, interneta platformām, reklāmas uzņēmumiem, kravu nosūtītājiem un maksājumu pakalpojumu sniedzējiem;
- turpinās uzraudzīt šādu saprašanās memorandu darbību un efektivitāti un ziņos par šīs uzraudzības rezultātiem;
- turpinās veicināt uzticamības pārbažu veikšanu piegādes ķēdēs, izpētīs jauno tehnoloģiju, piemēram, blokķēžu tehnoloģijas, potenciālu un mudinās izmantot pastāvošās akreditācijas procedūras IĪT ievērošanas shēmu ieviešanai.

IV. IĪT PĀRKĀPUMU APKAROŠANA PASTIPRINĀTAS ADMINISTRATĪVĀS SADARBĪBAS CEĻĀ

Šobrīd ir pieejama ļoti plaša informācija par viltoto un pirātisko preču vērtību un to radīto ietekmi³⁸, par noziedzīgo organizāciju izcelsmi un maršruti, kurus tās izmanto šo preču ieviešanai ES teritorijā³⁹. Pateicoties apjomīgam datu vākšanas darbam⁴⁰, ir noteiktas visvairāk skartās nozares, ir zināmi izmantotie maršruti un ir pieejami pierādījumi. Tāpēc tagad ir pienācis laiks apvienot spēkus Eiropas Savienībā un pastiprināt cīņu pret IĪT pārkāpumiem pie ES robežām un citur.

³⁸ Skatīt Eiropola/EUIPO dokumentu *Situation Report on Counterfeiting and Piracy in the European Union* ("Ziņojums par situāciju viltušas un pirātisma jomā Eiropas Savienībā"), 2017. gads, kas pieejams šeit: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Situation%20Report%20EUIPO-Europol_en.pdf.

³⁹ Skatīt ESAO/EUIPO 2017. gada jūnija dokumentu *Mapping the Real Routes of Trade in Fake Goods* ("Viltoto preču tirdzniecības reālo maršrutu kartēšana"), kas pieejams šeit: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/Mapping_the_Real_Routes_of_Trade_in_Fake_Goods_en.pdf.

⁴⁰ Citas publikācijas par konkrētiem ar IĪT un to pārkāpumiem saistītiem jautājumiem ir pieejamas Novērošanas centra tīmekļa vietnē: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/observatory-publications>.

Lai uzlabotu IĪT ievērošanu ES teritorijā, Komisija centīsies **veicināt sadarbību starp visām attiecīgajām iestādēm**. Vispirms tā pētīs, kā viltošanas un pirātisma apkarošanā varētu ciešāk iesaistīt ekonomikas un tirdzniecības kontroles iestādes, kā arī citas patērētāju aizsardzības iestādes. Dažās valstīs tas jau ir paveikts, citās vēl nē. Pamatojoties uz dažās jomās un dalībvalstīs pastāvošo paraugpraksi, Komisija ar dalībvalstīm apspriedīs to, kā nodrošināt visu kompetento iestāžu pienācīgu iesaistīšanos. Komisija turpinās sekmēt paraugprakses apmaiņu dalībvalstu starpā, piemēram, lauksaimniecības pārtikas nozarē, lai jo īpaši nodrošinātu ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm saistīto tiesību kontroli un izpildi, kā arī turpinās dalībvalstu kontroles struktūru revīzijas programmu.

Savukārt sadarbībā ar *EUIPO* un Eiropolu Komisija apzinās dažādās datubāzes, kas tiek izmantotas viltošanas apkarošanai, lai noteiktu, kādu datu vēl trūkst un kādas ir iespējas uzlabot datu apmaiņu starp attiecīgajām iestādēm.

Pamatojoties un savāktajiem pierādījumiem un datiem, Komisija kopā ar *EUIPO* centīsies arī sadarboties ar dalībvalstīm, lai **vēl vairāk palielinātu sabiedrības informētību** par intelektuālā īpašuma nozīmi un IĪT pārkāpumu negatīvajām sekām.

Lai **apkarotu viltošanu un pirātismu pie Savienības robežām**, Komisija turpinās palīdzēt dalībvalstīm **muitas pasākumu izpildes** nodrošināšanā. Patlaban tā izvērtē, kā laikposmā no 2013. līdz 2017. gadam ir darbojies Muitas rīcības plāns IĪT pārkāpumu apkarošanai⁴¹. Vēl 2017. gada laikā tā sagatavos ziņojumu un veiks vajadzīgos pasākumus, galveno uzmanību pievēršot šādām prioritātēm:

- – nodrošināt tādu tiesību aktu vienveidīgu piemērošanu visā ES teritorijā, kas attiecas uz IĪT izpildi uz robežām;
- – stiprināt muitas iestāžu sadarbību un informācijas apmaiņu ar policiju un citām izpildes kontroles iestādēm;
- – izstrādāt riska pārvaldības instrumentus IĪT izpildes vajadzībām.

Turklāt Komisija atgādina par dalībvalstu pienākumu transponēt jaunus ES noteikumus, kas izklāstīti direktīvā par preču zīmēm, tostarp regulējumu, kas attiecas uz valsts iestādēm. Šie noteikumi cita starpā palīdz apturēt viltotu preču (tostarp tranzītā pārvadāto preču) plūsmu⁴².

Viltotas preces parasti neatbilst ES tiesību aktiem par produktiem un var apdraudēt patērētāju drošību. Tā kā šajā paziņojumā galvenā uzmanība ir pievērsta tam, kā panākt IĪT reglamentējošo ES tiesību aktu labāku izpildi, precēm piemērojamo citu ES tiesību aktu izpilde tiks aplūkota gaidāmajā tiesību aktu kopumā par precēm, kā norādīts vienotā tirgus stratēģijā.

Komisija:

- sadarbībā ar *EUIPO* nodrošinās, ka attiecīgajām ES izpildes kontroles iestādēm cīņā pret viltošanu un pirātismu ir pieejami sadarbības instrumenti, tostarp instrumenti labākai tīrgus uzraudzībai;
- sadarbībā ar *EUIPO* pastiprinās centienus nodrošināt, ka sabiedrība ir labāk informēta par riskiem, kas saistīti ar IĪT pārkāpumiem;

⁴¹ Padomes rezolūcija par ES Muitas rīcības plānu IĪT pārkāpumu apkarošanai (OV C 80, 19.3.2013., 1. lpp.).

⁴² Skatīt Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 16. decembra Direktīvu (ES) 2015/2436, ar ko tuvina dalībvalstu tiesību aktus attiecībā uz preču zīmēm (OV L 336, 23.12.2015., 1. lpp.).

– piedāvās mērķtiecīgāku palīdzību valstu muitas iestādēm, pamatojoties uz pašreizējā Muitas rīcības plāna īstenošanas rezultātiem, un kopā ar Padomi 2018. gadā strādās pie jauna Muitas rīcības plāna.

V. INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA TIESĪBU PĀRKĀPUMU APKAROŠANA VISĀ PASAULĒ

Viltošana un pirātisms lielākoties ir globāla mēroga problēmas, kas prasa globāla mēroga risinājumus. Lai novērstu ĪT pārkāpumus globālajās piegādes ķēdēs, ES teritorijā veiktie pasākumi būtu jāpapildina ar starptautiskiem centieniem.

Komisija sekmē to, lai ES pieeja ĪT izpildei tiktu izmantota visā pasaulē: divpusējā kārtā — tirdzniecības nolīgumos un ĪT dialogos ar galvenajiem tirdzniecības partneriem; un daudzpusējā kārtā — tādās starptautiskās organizācijās kā Pasaules Intelektuālā īpašuma organizācija (*WIPO*), Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) *TRIPS* padome un ESAO, kā arī tādās struktūrās kā *ICANN*⁴³. Mērķis ir stiprināt un standartizēt ĪT izpildi starptautiskā mērogā un uzlabot informētību par viltošanas un pirātisma radīto kaitējumu.

Komisija ciešā sadarbībā ar *EUIPO* uzsāk trīs **tehniskās sadarbības programmas ĪT jomā** (“*IP Key*”) ar Ķīnu, Dienvidaustrumāziju un Latīņameriku. Tas tiek darīts, pamatojoties uz pozitīvo pieredzi, kas gūta, īstenojot iepriekšējās sadarbības programmas ar Ķīnu un *ASEAN* valstīm. Šīm trim programmām paredzētais kopējais budžets 2017.–2020. gadā būs 20 miljoni EUR. Šo programmu ietvaros tiks atbalstīta iedarbīgas ĪT aizsardzības sistēmas izveide programmās iesaistītajās valstīs, pamatojoties uz ES paraugpraksi, tādējādi palīdzot ES uzņēmumiem aizsargāt savas ĪT šajos tirgos.

Īstenojot stratēģiju intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzībai un izpildei trešās valstīs⁴⁴, Komisija publicēs atjauninātu **ziņojumu par ĪT aizsardzību un izpildi trešās valstīs**. Ziņojumā būs iekļauts jaunu prioritāro valstu saraksts. Komisija pastiprinās savu darbību prioritārajās valstīs un savus resursus veltīs konkrētām problemātiskām jomām, tostarp brīvās tirdzniecības zonām un ģeogrāfiskās izcelsmes norādēm.

Komisija sadarbībā ar *EUIPO* izveidos **intelektuālā īpašuma tirgu kontROLSarakstu**. KontROLSarakstā būs uzskaitīti tiešsaistes un reālie tirgi, kas atrodas ārpus ES teritorijas un par kuriem ir pieejama informācija, ka tie ir iesaistīti būtiskos ĪT pārkāpumos, jo īpaši viltošanā un pirātismā, vai tos atbalsta, tādējādi kaitējot ES patērētājiem. Šā darba galarezultāts būs saraksts, kurā uzskaitīti visproblemātiskākie tirgi un sniegts to galveno īpatnību apraksts. Komisija nodrošinās vajadzīgo informāciju un aizsardzības pasākumus attiecībā uz šā saraksta saturu un mērķi. Komisija arī uzraudzīs visus pasākumus un darbības, ko attiecībā uz sarakstā iekļautajiem tirgiem īsteno vietējās iestādes, kā arī pasākumus un darbības, ko ĪT pārkāpumu apkarošanas nolūkā īsteno tirgus dalībnieki un īpašnieki.

Šajā sakarā Komisija organizēs sabiedrisko apspriešanu, lai savāktu informāciju par šiem tirgiem. Atlasot sarakstā iekļaujamos tirgus, tiks izmantoti dati, kurus pārbaudījis

⁴³ Piešķirto nosaukumu un numuru interneta korporācija.

⁴⁴<https://euipo.europa.eu/ohimportal/documents/11370/0/Report+on+the+protection+and+enforcement+of+intellectual+property+rights+in+third+countries>.

Novērošanas centrs. Pirmo intelektuālā īpašuma tirgu kontrolosarakstu ir paredzēts publicēt 2018. gada otrajā pusē, un tas tiks regulāri atjaunināts.

Komisija arī turpinās aicināt izmantot tiešsaistē pieejamo informāciju par intelektuālā īpašuma aizsardzību, tostarp pretviltošanas ātrās informācijas vākšanas sistēmas datubāzi (*ACRIS*), kurā apkopota informācija par IĪT pārkāpumiem, ar kuriem ES uzņēmumi saskārušies valstīs ārpus ES teritorijas. Lai tiešsaistē pieejamo informāciju padarītu vieglāk pieejamu un lietotājam ērtāku, Komisija plāno izveidot portālu, kurš centralizēs piekļuvi visām ar intelektuālā īpašuma jautājumiem saistītām tīmekļvietnēm un datubāzēm.

Lai pastiprinātu cīņu pret IĪT pārkāpumiem valstīs ārpus Savienības, Komisija:

- **2018. gada pirmajā ceturksnī publicēs jaunu ziņojumu par intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību un izpildi trešās valstīs, nosakot jaunas jomas (t. i., brīvās tirdzniecības zonas, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes);**
- **2018. gada otrajā pusē izveidos intelektuālā īpašuma tirgu kontrolosarakstu, kurā uzskaitīti tiešsaistes un reālie tirgi, kas ir iesaistīti būtiskos IĪT pārkāpumos vai tos atbalsta;**
- **pamatojoties uz gada darba plāniem, īstēnos tehniskās sadarbības programmas (“IP Key” programmas) ar Ķīnu, Dienvidaustrumāziju un Latīņameriku.**

VI. NOBEIGUMS

Šajā paziņojumā ir aprakstīts visaptverošs tādu pasākumu un darbību kopums, kuru mērķis ir nodrošināt koordinētas un iedarbīgas pieejas izmantošanu visās ES politikas jomās, lai vēl vairāk pastiprinātu cīņu pret IĪT pārkāpumiem. Lai nodrošinātu maksimālu pārredzamību, Komisija sadarbojas ar *EUIPO*, lai panāktu, ka informācija par visiem pasākumiem un darbībām ir pieejama vienā interneta portālā.

Viltošanas un pirātisma apmēri un to ietekme uz sabiedrību rada vajadzību pēc iedarbīgiem izpildes kontroles risinājumiem, kas ietver ātras un koordinētas iejaukšanās pasākumus no daudzu un dažādu tādu dalībnieku (gan publisko, gan privāto) puses, kuri darbojas visos līmeņos, sākot ar vietējo un beidzot ar pasaules līmeni.

Tādēļ Komisija mudina visas puses īstenot šajā paziņojumā izklāstītās norādes, ieteikumus un darbības. Tā uzraudzīs panākto progresu un attiecīgi izvērtēs nepieciešamību pēc papildu pasākumiem.

Galveno darbību pārskats

DARBĪBA	DARBĪBAS VEICĒJI	IZPILDES TERMIŅŠ
1. CELĀ UZ EFEKTĪVĀKU UN PROGNOZĒJAMĀKU TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS REŽĪMU ES		
Norādes attiecībā uz to, kā interpretēt un piemērot IĪT piemērošanas direktīvas (<i>IPRED</i>) galvenos noteikumus.	Komisija	Paveikts
Sadarbība ar valstu ekspertiem un tiesnešiem, lai izstrādātu turpmākas vēl precīzākas pamatnostādnes, kas balstītas uz paraugpraksi.	Komisija/Dalībvalstis/Novērošanas centrs	Līdz 2019. gadam
Iepriekš minēto pamatnostādņu un paraugprakses piemēru pieejamība tiešsaistē, cita starpā arī portālā “Tava Eiropa”.	Komisija/Novērošanas centrs	Līdz 2019. gadam
Sekmēt: – tiesnešu specializēšanos IĪT un IĪT izpildes jautājumos; – IĪT izpildes lietās pieņemto spriedumu sistemātisku publicēšanu.	Dalībvalstis	–
Sekmēt strīdu alternatīvas izšķiršanas iespēju plašāku izmantošanu ar intelektuālo īpašumu saistītu strīdu risināšanā, tostarp apzinot pašreizējos strīdu alternatīvas izšķiršanas mehānismus un analizējot ieguvumus, ko sniegtu mediācijas centra izveide <i>EUIPO</i> paspārnē.	Komisija/ <i>EUIPO</i>	Līdz 2019. gadam
2. NOZARES VIRZĪTU INICIATĪVU PASTIPRINĀŠANA, LAI NOVĒRSTU UN APKAROTU IĪT PĀRKĀPUMUS		
Uzlabot un paplašināt brīvprātīgu vienošanos noslēgšanu ar mērķi apkarot	Komisija/Nozares pārstāvji	Līdz 2019. gadam

<p>IĪT pārkāpumus, jo sevišķi noslēdzot īpaši šim mērķim izstrādātus saprašanās memorandus starp tiesību īpašniekiem, interneta platformām, reklāmas uzņēmumiem, kravu nosūtītājiem un maksājumu pakalpojumu sniedzējiem.</p> <p>Sekmēt saprašanās memorandu noslēgšanu; uzraudzīt to darbību un efektivitāti un ziņot par to rezultātiem.</p>	<p>Komisija/Novērošanas centrs</p>	<p>Līdz 2019. gadam</p>
<p>Veicināt uzticamības pārbaužu veikšanu piegādes ķēdēs, lai apkarotu IĪT pārkāpumus, izpētīt jauno tehnoloģiju, piemēram, blokķēžu tehnoloģijas, potenciālu un mudināt izmantot pastāvošās akreditācijas procedūras, lai ieviestu IĪT ievērošanas shēmas.</p>	<p>Komisija/Dalībvalstis/EUIPO/Novērošanas centrs</p>	<p>Līdz 2019. gadam</p>
<p>3. IĪT PĀRKĀPUMU APKAROŠANA PASTIPRINĀTAS ADMINISTRATĪVĀS SADARBĪBAS CEĻĀ</p>		
<p>Pastiprināt centienus un nodrošināt, ka sabiedrība ir labāk informēta par riskiem, kas saistīti ar IĪT pārkāpumiem.</p>	<p>Komisija/EUIPO</p>	<p>Līdz 2019. gadam</p>
<p>Piedāvāt mērķtiecīgāku palīdzību valstu muitas iestādēm, pamatojoties uz pašreizējā Muitas rīcības plāna īstenošanas rezultātiem, un kopā ar Padomes prezidentvalsti strādāt pie jauna Muitas rīcības plāna.</p>	<p>Komisija/Padome</p>	<p>2018. gads</p>
<p>4. INTELEKTUĀLĀ ĪPAŠUMA TIESĪBU PĀRKĀPUMU APKAROŠANA VISĀ PASAULĒ</p>		
<p>Publicēt jaunu ziņojumu par intelektuālā īpašuma tiesību</p>	<p>Komisija</p>	<p>2018. gada</p>

aizsardzību un izpildi trešās valstīs, nosakot jaunas prioritārās jomas (t. i., brīvās tirdzniecības zonas, ģeogrāfiskās izcelsmes norādes).		pirmais pusgads
Izveidot intelektuālā īpašuma tirgu kontrolsarakstu, kurā uzskaitīti tiešsaistes un reālie tirgi, kas ir iesaistīti būtiskos IĪT pārkāpumos vai tos atbalsta	Komisija	2018. gads
Pamatojoties uz gada darba plāniem, īstenot tehniskās sadarbības programmas ("IP Key" programmas) ar Ķīnu, Dienvidaustrumāziju un Latīņameriku.	Komisija/ Novērošanas centrs	2018.– 2019. gads